

Veľké omilostenia a nebeské tajomstvá. Kristovo Človečenstvo – „najvznešenejšie videnie, ktoré mi Pán udelil“

38. kapitola Knihy života Terézie Veľkej

Sr. Dominika Alžbeta Dufferová OSU

Bratislava

Dom Quo Vadis 30.05.2018

Milosť je dobrovoľný Boží dar. Boh človeka slobodne stvoril, slobodne a dobrovoľne ho povyšuje do „nadprirodzeného“ poriadku. Nikto si sám nemôže určiť, ako dlho bude žiť, aký stupeň svätosti dosiahne, ani k akej úlohe je povolaný tu na svete.¹ Špidlík

Úvod

Autorka sa konečne rozhodne vymenovať dlhú sériu prijatých milostí: „tajomstvá neba“ a vecí týkajúcich sa milovaných osôb na zemi. Jej otec a jej matka sú prvými osobami, ktoré uvidí v nebi. Z Božej milosti vidí aj kňazov – priateľov, svojho provinciála, karmelitánske sestry. Spomedzi všetkých sa vynímajú tri, s ničím neporovnateľné, milosti : Duch Svätý vo forme holubice nad jej hlavou, videnie Kristovho Človečenstva „s najvyššou slávou, akú predtým nikdy nevidela“ a Eucharistia. Svätica prerozpráva prijaté milosti a skúma efekty, ktoré v nej zanechali: veľké blahorodie, strata strachu zo smrti, zmysel pre vlasť v nebi. Ku koncu kapitoly ustupuje emóciám, prerýva ich intenzívnymi momentmi modlitby, ktoré vsúva medzi jednotlivé články. Kapitulu s 32 článkami možno rozdeliť do štyroch väčších celkov, od 1-11 – milosti, ktoré sa vzťahujú na ňu samú, 12-15 – milosti udelené dominikánom a jezuitom, 16-22 – Kristovo Človečenstvo a Eucharistia a 23-32 – milosti týkajúce sa iných osôb. Chronologicky sa príbeh odohráva do roku 1565. Je to rok, v ktorom Terézia píše tieto stránky.²

Skúsme zaujať postoj vďaka za to, čo Boh udelil jednej z nás, hoci pred vyše 450-imi rokmi, týka sa to aj nás. Patríme k ľuďom 21. storočia, ktorí túžia žiť v reálnom svete. A je niečo reálnejšie, než to, čo má moc nás urobiť lepšími a pevnejšími kráčať za istým a pevným cieľom? Hovorí sa, že ten, kto vie ďakovať z úprimného srdca za dary, udelené iným, dostáva milosť byť na nich účastným.

Milosti vzťahujúce sa na Teréziu

Tieto opisuje svätica v článku č. 1-11, vrcholia videním Ducha Svätého.

Jednej noci sa necítila dobre a chcela sa vyhovoriť na modlenie, vzala si ruženec, aby sa ňou slovne mohla zaoberať s úmyslom nesústrediť sa na rozum a myslenie, i keď navonok bola sústredená v oratóriu. To jej ale málo pomohlo, lebo po malej chvíli ju Pán uchvátil a nenašla spôsob ako mu odporovať. Zdalo sa jej, že ju preniesol do neba a prvé osoby, ktoré

¹ Porov.: ŠPIDLÍK, T. 2012. *Prameny sveta*, s. 31.

² Porov.: SANTA TERESA DE JESUS. 1991. *Libro de la vida*, s. 498.

tam zbadala, boli jej otec a matka, a k tomu tak úžasné veci v krátkom momente asi jedného Zdravas, že z toho bola celá preč. Mala pocit, že je to na ňu priveľa, taká „záťaž“ milostí. Terézia pripúšťa, že ten okamih mohol byť aj dlhší, chce len zdôrazniť, ako veľa možno zažiť sa zlomky aj malého časového úseku. Obávala sa, žeby mohlo ísť o nejakú ilúziu, napriek tomu, že sa je tá obava nezdala byť opodstatnená. Nevedela, čo má robiť. Cítila obrovskú hanbu ísť s tým za spovedníkom, nie z poníženosti, ale z obavy, že sa jej bude vysmievať a že povie – akého svätého Pavla tu máme, že vidí nebeské veci, alebo svätého Hieronyma! A pretože títo slávni svätí mali podobné veci, to ju ešte viac naľakalo a začala horko plakať. Nenachádzala nijaké východisko. Nakoniec sa predsa len odhodlala zájsť k jednému spovedníkovi, pretože sa neodvážila tieto veci zamlčať. Viac sa bála toho, že to bol klam, než to kňazovi vyznať. Ten ju našiel veľmi zarmútenú a skleslú a začal ju povzbudzovať, aby zmiernil jej utrpenie.

Postupom času Pán zjavoval Terézii stále väčšie tajomstvá. Nadobudla presvedčenie, že nezáleží od duše, čo a koľko sa jej odhalí z Božích tajomstiev. O týchto veciach rozhoduje sám Pán. Terézii zjavoval mnoho vecí, takže nevedela ako za nich ďakovať, jej duša z nich ťažila aj v tom zmysle, že svetské veci začala považovať za nič. Rozprávať o tom, myslieť na to a predovšetkým chápať ich nie je možné, lebo „len rozdiel, ktorý je medzi svetlom, ktoré vidíme a tamtým svetlom, ktoré sa predstavuje, nemožno porovnať, aj jas slnka sa totiž zdá byť poškvrneným³. Nakoniec nedostačuje ani predstavivosť, nech je akokoľvek subtilná. Namaľovať alebo načrtnúť ono svetlo a vôbec čokoľvek z toho, čo jej Pán dal pochopiť s vrcholnou slasťou, ktoré nemožno ani vysloviť. Veď „všetky zmysly sa radujú vo vysokom stupni a lahodne, nedá sa ani vytvoriť čosi tak jemné, lepšie je o tom pomlčať“⁴. Terézia pokračuje ďalšími spomienkami na svoje mimoriadne zážitky.

Raz, keď bola viac ako hodinu sústredená v modlitbe a Pán jej ukazoval obdivuhodné veci, ktoré zostali v jej vnútri, jej povedal: *Pozri, dcéra, čo strácajú tí, čo sú proti Mne; neprestávajú im to pripomínať. A čo im osoží moje slovo – ohradila sa, keď Tvoja Veleba im nedá svetla? Keby si tieto milosti dal iným namiesto mňa, tak nedbalej a biednej, určite by to osožilo viac! A velebila Pána. Z modlitby sa nechcela a nemohla vymaniť, lebo všetko na zemi sa jej zdalo príliš úbohé a biedne.*

Pán ju zrejme priviedol do iného, nového chápania skutočností. Nadobudla určité cnosti, aj cez vliate milosti a podobne ako cnostní „považujú za ohavnosť modly, ktorým sa klania svet – rozkoše, bohatstvá a pocty“⁵ aj ona ich obetovala Pánovi. Oplývala silou, ktorá pochádzala zhora a ktorá ju podporovala „v pôstoch, bdeniach, askéze a utrpení každého druhu“⁶, lebo dokonale chápala „silu lásky a Božej milosti“⁷!

Keď raz Terézii prišlo zle od srdca a práve s ňou bola Doña Luisa de la Cerda – bohatá dáma, chcela jej urobiť radosť, lebo mala v sebe veľkú lásku, podotýka Terézia, dala jej vybrať poklady zo zlata a kameňov, ktoré mali veľkú hodnotu, zvlášť jeden diamantový skvost vysokej ceny. Myslela si, že ju tým poteší, ale Terézia sa v sebe len smiala a bolo jej ľúto, keď videla, čo si ľudia cenia. Epizóda jej pripomenula, poklady, čo pre svojich verných uchováva Pán.

³ Autorka používa výraz „desgustada“ čo v preklade znamená „znehutená“. V poznámke č. 4 pod čiarou je slovo nahradené výrazom „deslustrada“, čiže poškvrnená, keďže ide o jas slnka, v španielčine ženského rodu. In: Porov. SANTA TERESA. 1994, *Libro de la Vida*, s. 371.

⁴ SANTA TERESA DE JESUS. 1991. *Libro de la vida*, s. 501.

⁵ LUIS Z GRANADY, *Hriešnikov sprievodca*, s. 270.

⁶ LUIS Z GRANADY, *Hriešnikov sprievodca*, s. 271.

⁷ LUIS Z GRANADY, *Hriešnikov sprievodca*, s. 271.

Uvedomila si, ako ťažké, ba až nemožné by bolo pre ňu brať tieto veci za hodnotné, pokiaľ by jej Pán nevzal pamäť z tých svätých, ktoré jej ukázal. Pre dušu je to obrovské **blahorodie**, pochopí to iba ten, čo také dary vlastní. Lebo ide o vlastné a prirodzené odpútanie sa od vecí, ktoré „nie je našou prácou, toto všetko robí Boh, jeho Majestát tieto pravdy takým spôsobom vtlačí, že sa jasne vidí, že by sme ich nemohli získať za taký krátky čas“⁸.

Ako často chceme byť uprostred konzumnej spoločnosti, keď už nie rozvážni, tak aspoň odvážni a niekedy kvôli zbytočnostiam a neužitočným veciam, pre večný život totálne bezvýznamnými. Mali by sme viac myslieť na alternatívne formy pozemského života – ako nás k tomu pobáda Svätý Otec František vo svojej encyklike *Laudato si'*. Tešiť sa z drobných vecí, vrátiť sa k jednoduchosti, k striedmosti, ťažiť z pokladov kontemplácie. Ako dôležité je „unikáť pred dynamikou nadvlády a číreho zhromažďovania pôžitkov“⁹, zhromažďovaniu pokladov, ktoré mole zožerú, hrdza poničí a zlodeji ukradnú. Kristova výzva zhromažďovať si poklady v nebi platí dnes rovnako ako včera i zajtra.

Terézia po týchto omilosteniach stratila strach zo smrti, ktorý u nej bol predtým veľký. Boh ju znenazdania oslobodil z tohto väzenia a doprial jej odpočinok. Teraz sa jej zdá, že je úžasne ľahkou vecou slúžiť Bohu, pretože vo chvíli, kedy duša odchádza na druhý svet, je slobodná a Boh ju unáša a ukazuje jej tamojšie vynikajúce veci. Okrem toho poznať našu pravú vlasť jej osožilo tak veľmi, že pochopila, akým štýlom sme na tejto zemi len pútnici. Lebo keď niekto má odísť do inej zeme, kde si bude môcť dobre odpočinúť, toto vedomie mu je veľkou pomocou. Stačí si naň len pomyslieť a duša sa hneď dokáže sústrediť. To, čo vidí telesnými očami, sa jej zdá byť smiešnym, ba ničím. Naopak, čo vníma očami duše, po tom túži. A „keďže vidí ďaleko, tento [svet] je umieraním. Napokon, je obrovským omilostením, keď Pán udelí niekomu podobné videnia, pretože mu veľa pomáhajú, pri nesení ťažkého kríža, pretože nič ho neuspokojí, všetkým opovrhne“¹⁰. V takomto odpútaní sa od všetkého, čo je rozhodne dielom milosti, začína Terézia vidieť svojimi očistenými očami omnoho hlbšie a širšie. Vníma a takmer sa na ňu sypú jeden dar za druhým.

Doteraz spomenuté milosti jej nepripadajú také veľké ako tá, o ktorej sa práve chystá hovoriť. Istého dňa, na vigíliu Ducha Svätého, po svätej omši sa utiahla na miesto, kde sa zvykla modlievať a pustila sa do čítania Cartujana, *Vita Christi* alebo *Vida de Cristo del cartujo Ludolfo de Sajonia*, ktorý preložil Ambróz de Montesinos a ktorý vydali v Alcalá v r. 1502. Kniha hovorí o začiatkoch, pokročilých a dokonalých, čo sú vlastne tri stavy duchovného života. Na tieto miesta svätica myslí, keď začína opisovať prijaté dobrodenie¹¹. Miesto, kam sa utiahla, bola jedna z pustovní kláštora San José, niekde v záhrade. Mnoho rokov neskôr, znova na vigíliu Ducha Svätého, táto mystická milosť vyprovokuje nie menej vynikajúcu, ale viac apoštolskú a pamätnú milosť. Takto začína jej spis *Omilostenie 67*: „Keď som bola v San José v Avile, na vigíliu Ducha Svätého v pustovni Nazaret a uvažovala som o obrovskom omilostení, ktoré mi Pán v takýto deň ako tento, približne pred 20 rokmi udelil...“¹². Svätica

⁸ SANTA TERESA. 1994, *Libro de la Vida*, s. 374, pozn. pod čiarou č. 14.

⁹ SVÄTÝ OTEC FRANTIŠEK, 2015. *Laudato si'*. *Encyklika o starostlivosti o náš spoločný domov*, s. 132 (čl. 222).

¹⁰ SANTA TERESA DE JESUS. 1991. *Libro de la vida*, s. 504.

¹¹ SANTA TERESA. 1994. *Libro de la vida*, s. 374-375, pozn. pod čiarou č. 14.

¹² SANTA TERESA. 1994, *Libro de la Vida*, s. 374

v tomto druhom opise udáva dátum – rok 1579. Prvé omilostenie nemohlo byť v roku 1559, ale veľmi pravdepodobne už 29. mája 1563¹³, uvažuje páter Tomáš Alvarez.

Ako tak číta o troch stavoch zdalo sa jej, že Pánova dobrota neprestávala byť pri nej, ale nechápala prečo. Čítala si ďalej a uvedomila si, koľko jej chýba z toho čo sa tam píše. Chválila Boha a vnímala ako sa jej duša zmenila, sotva ju spoznala. Začala uvažovať o mieste, ktoré jej bolo určené v pekle a ktoré si zaslúžila pre svoje veľké hriechy. Ako tak uvažovala, dostala sa náhle do prudkého vytrhnutia bez toho, aby pochopila čo sa to deje. Zdalo sa, že jej duša vyletí z tela, nemohla sa do neho vmestiť. Bolo to tak nadmerné vytrhnutie, že ho nemohla zniesť, kapitulovali všetky jej prirodzené sily. Vtom nad vlastnou hlavou zbadala holubicu, celkom odlišnú od tých pozemských. Namiesto peria mala jemné lesknúce sa škrapiny. Tie suchorili a vychádzali z krídla. Holubica mávala krídlami asi po dobu jedného Zdravas. Teréziina duša sa dostala do stavu, v ktorom sa strácala a stratila z pohľadu aj holubicu. Jej duch sa upokojil s tak dobrotivým hosťom, začal sa z neho tešiť a to bol počiatok radosti, ktorá končila vo vytržení. Celý týždeň bola z tohto zážitku vykoľajená, akoby ohlúpnutá, nevedela čo robiť ani ako vtlesnať túto nesmiernu milosť do svojho vnútra. Voči Bohu nadobudla veľkú lásku a upevnila sa v cnostiach.¹⁴

Milosti udelené dominikánom a jezuitom – Teréziiným priateľom

Inokedy videla tú istú holubicu nad hlavou Fray Pedra Ibáñeza až na to, že sa jej zdalo, že z nej vychádzajú blesky a hromy. Pochopila to tak, že pátrovou úlohou je privádzať duše k Bohu. Fray Pedra Ibáñeza videla aj druhýkrát, ako mu Panna Mária obliekala veľmi biely kabát a Terézii povedala, že to preto, lebo tak veľmi pomáhal pri založení domu San José a že biely kabát je znakom toho, že ho bude chrániť, aby v budúcnosti neupadol do smrteľného hriechu. Terézia to považovala za isté, lebo ako píše, ten páter pred niekoľkými rokmi zomrel. Jeho posledné roky boli plné pokánia a smrť naozaj svätá, takže nemožno pochybovať o pravosti tohto videnia a zjavenia, ktorého sa Terézii dostalo. Dodáva ešte, že páter zomrel s veľkou túžbou opustiť túto pozemskú púšť, keď tesne pred ňou videl sv. Tomáša Akvinského. Páter sa Terézii niekoľkokrát zjavil vo veľkej sláve a povedal jej nejaké veci, ako napríklad, že mal tak hlbokú modlitbu, že keď sa chcel ospravedlniť za niečo, dostal sa do vytrženia. Krátko pred smrťou jej napísal, že keď končí sv. omšu, zostáva uchvátený hodnú chvíľu. Pán mu nakoniec dal odmenu za jeho vernú službu.

Terézia mala zjavenia aj ohľadom pátrov jezuitov, ktorých poznala a ktorí jej pomáhali. Pri prvom je istá pochybnosť, či sa jedná o P. Baltasara Alvareza SJ alebo P. Gaspara de Salazar SJ¹⁵. Terézia zaznamenala len „rektora“ zo Spoločnosti Ježišovej, ktorým bol ten druhý, ale ten prvý ho v určitom čase zastupoval. Stalo sa, že „rektor“ vykonával dôležitú prácu, v ktorej bol veľmi prenasledovaný, a preto bol z toho smutný. Terézia, prítomná na jednej sv. omši, uvidela Krista na kríži práve pri pozdvíhovaní i povedal jej určité slová, ktorými mala rektora potešiť a tiež iné, ktorými mu mala oznámiť čo príde, ale že to ľahko prekoná, keď bude myslieť na to, čo Kristus Pán pre neho vytrpel. Terézia poznamenala, že páter sa nesmierne potešil a že všetko, čo mu Pán odkázal sa splnilo. Nepíše, o čo išlo.

Čo sa týka Spoločnosti Ježišovej, svätej Terézii Pán zjavil o nej veľké veci. Videla ich niekoľkokrát v nebi s bielymi zástavami v rukách a iné obdivuhodné veci o nich. Preto

¹³ SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 374,

¹⁴ Porov.: SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 376.

¹⁵ Porov.: SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 377, pozn. pod čiarou č. 24.

prechováva k tomuto rádu veľkú úctu. Často sa s nimi dostávala do styku a videla ako ich život súhlasí s tým, čo im Pán dal pochopiť.

Človečenstvo Ježiša Krista a Eucharistia

Zjavenie Človečenstva Ježiša Krista a Eucharistie opisuje v článku 16 až 22. Opisuje v nich Terézia dary, ktoré považuje za najväčšie. Pán jej ich udelil spolu s holubicou Ducha Svätého.

Jednej noci, ako sa tak modlila, Pán jej začal hovoriť nejaké slová a pripomenul jej, aký zlý život viedla kedysi. Spôsobovalo to v nej veľké rozpaky a bolesť. V Pánových slovách pochopila omnoho viac ako po mnohé dni, v ktorých uvažovala o tých istých veciach. Spoznala, že Pánovo slovo „prináša so sebou vytesanú pravdu, ktorú nemožno poprieť“.¹⁶ Pochopila, že jej vôľa bola predtým naplnená veľkou márnivosťou a že ju veľmi zle upotrebovala. Má čo robiť, aby Pán túto jej vôľu mohol k sebe pripustiť. Inokedy jej povedal, aby sa rozpomenula na to, ako sa stávalo, že jej vôľa si považovala za česť ísť proti Jeho vôli. A zas, aby sa rozpomenula na časy, keď Pánovi dávala najväčšie údery, On jej však udeľoval tie najväčšie milosti. To ju tak dorazilo, že myslela, že sa rozleje od bolesti. Inokedy sa jej stalo, že ju vyhrešil spovedník a ona hľadala útechu v modlitbe, no Pán ju až tam skutočne vyhrešil.

Po týchto vsuvkách pokračuje v začatom rozprávaní – ako jej Pán pripomínal negatívnu minulosť, jej zničený a podlý život, až napokon začala plakať. Nesmiernu ľutovala, že v tom čase nič nespravila, aby zlo zastavila. Zrazu ju napadlo, či ju Pán nechce omilostiť, lebo obyčajne takýmto spôsobom jej zvykol dávať neobyčajne veľké veci. Najprv ju chcel odvrátiť od seba samej, aby tak jasnejšie spoznala veľkosť pripravovaného daru. A nemýlila sa. O malú chvíľu skutočne bola uchvátená a zdalo sa jej, mimo tela. Videla „najsvätejšie Človečenstvo s nadmernou slávou“¹⁷, s akou ho doteraz nevidela. Tvrdí, že sa jej predstavil „cez obdivuhodný a jasný pojem, že je v Otcovej hrudi.“¹⁸ Z tohto zjavenia bola tak unesená, že niekoľko dní nemohla prísť k sebe. Nesmiernu útechu a úžitok jej tento zážitok poskytoval.

To isté videnie mala ešte trikrát. „Je to, podľa môjho zdania, najvznešenejšie videnie, ktorým ma Pán omilostil, aby som videla, a prináša to so sebou obrovské výhody.“¹⁹

Milosti týkajúce sa iných osôb

Terézia sa teší, že môže niečo urobiť pre Pána. Osoby, ktoré sú preniknuté Bohom a jeho tajomstvami, zvyknú veľa trpieť, ale nesťažujú sa. Aj Luis z Granady to potvrdzuje. Pravá láska k Bohu podľa Petra Chryzológa „nič nepovažuje za tvrdé, nič za trpké, nič za ťažké“²⁰.

Raz, keď šla na sväté prijímanie, očami duše uvidela dvoch démonov omnoho jasnejšie ako by ich mohla vidieť telesnými očami. Mali veľmi odpornú postavu. Zdalo sa jej, že ich rohy obopínali krk úbohého kňaza a napriek tomu zároveň vnímala Majestát, s akým sa Pán vložil do jeho rúk v premenenej Forme chleba. Pochopila, že duša toho kňaza je v smrteľnom hriechu.

¹⁶ SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 378.

¹⁷ SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 378, článok 17.

¹⁸ „Representóseme por una noticia admirable y clara estar metido en los pechos del Padre.“ In SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 378, článok 17.

¹⁹ „Es, a mi parecer, la más subida visión que el Señor me ha hecho merced que vea, y trae consigo grandísimos provechos.“ In SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 379, článok 18.

²⁰ LUIS Z GRANADY, *Hriešnikov sprievodca*, s. 270.

Inokedy ju veľmi nastrašilo nasledujúce videnie. Bola na tom istom mieste, kde zomrela osoba, ktorá žila veľmi zle, ako sa dopyčula, a dlhé roky. Robila aj dobré skutky, takže sa zdalo, že činí pokánie. Zomrela bez spovede, ale napriek tomu sa Terézii nezdalo, žeby mohla byť zatratená. Keď vystavovali jej mŕtve telo, uvidela mnoho démonov ako si to telo brali a zdalo sa jej, že sa s ním hrali, ba že si s ním vyrovnávali účty. Bola z toho celá zhrozená. S veľkými hákmi ju ťahali od jedného démona k druhému. Keď Terézia videla, s ako úctou a pompéznymi ceremóniami ju pochovávali, pochopila dobrotu Boha, ktorý nechcel, aby tá duša stratila dobrú povest' a aby sa zakrylo, že bola jeho nepriateľkou.

Provinciál karmelitánov, Gregorio Fernández, ktorý zomrel v r. 1561 a viackrát jednal s Teréziou ohľadom dobrých diel, bol cnostným človekom. Keď sa Terézia dozvedela o jeho smrti, bola znepokojená. Obávala sa o jeho spásu, lebo 20 rokov bol prelátom. Znamenalo to, že mal zodpovednosť za duše, čo je veľmi nebezpečné. Začala sa za neho modliť a Pánovi pripomínať dobrá, ktoré vykonal. Ako sa tak modlila, zdalo sa jej, že vyšiel z hĺbky zeme po jej pravici. Videla ho vystupovať do neba s obrovskou radosťou. Bol už veľmi starý, no ona ho videla vo veku asi 30 rokov, možno i menej so žiariacou tvárou. Bolo to veľmi krátke videnie, ale Teréziu nesmierne potešilo a nemohla pochybovať o tom, že to nebola ilúzia a klam. Prešlo sotva 15 dní od jeho smrti.

V kláštore Vtelenia zomrela jedna mníška, podľa Terézie, dobrá. Keď sa za ňu Terézia spoločne so sestrami v kaplnke modlila, v polovici jedného verša videla jej dušu vystupovať do neba.

U jezuitov zomrel brat Alonso de Henao. Podľa doplnených poznámok to bolo 11. 4. 1557. Pri jednej omši u jezuitov ho videla Terézia vystúpiť do neba bez toho, aby prešiel očistcom. Bol obyčajným frailom, čo je najdokonalejší stav, tvrdí, ale nechápe ako to pochopila.

Záver

Terézia nemieni všetky svoje zážitky opísať alebo vymenovať. Pán ich jej dal mnoho. Vyberá z nich len tie, ktoré považuje za užitočné pre druhých, aj pre nás. Sama mnohým veciam neporozumela, jedno však pochopila: „Je veľký rozdiel medzi jednými a druhými“²¹, či už sú „hore“ alebo „dole“. Jedno z poučení, ktoré si môžeme vziať je, že v úsilí o dokonalosť z lásky k Bohu musíme byť neúnavní.

Použitá literatúra

LOUIS Z GRANADY 2011. *Hriešnikov sprievodca*. Bratislava : Olivovník, 2011. 472 s. ISBN 978-80-89386-12-3.

SANTA TERESA 1994. Libro de la vida, p. 3-414. In SANTA TERESA 1994. *Obras Completas. Séptima edición preparada por Tomás Alvarez*. Burgos : Monte Carmelo, 1994. 1418 s., ISBN 84-7239-282-1.

SANTA TERESA 1994. *Obras Completas. Séptima edición preparada por Tomás Alvarez*. Burgos : Monte Carmelo, 1994. 1418 s., ISBN 84-7239-282-1.

²¹ „Es grande la diferencia que hay de unos a otros.“ In SANTA TERESA. 1994, Libro de la Vida, s. 385, článok 32.

SANTA TERESA DE JESUS 1991. *Libro de la vida. Edición preparada por Tomás Alvarez (3.^a edición)*. Burgos : Monte Carmelo 1991. 563 s.

ŠPIDLÍK, T. 2012. *Prameny světla*. Praha – Olomouc : Česká provincie SJ, Refugium Velehrad-Roma, 2012. 471 s., ISBN 978-80-7412-111-1.

SVÄTÝ OTEC FRANTIŠEK, 2015. *Laudato sí. Encyklika o starostlivosti o náš spoločný domov*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2015. 152 s. ISBN 978-80-8161-180-3. dostupný na <http://dokumenty.ssv.sk/Data/1952/UserFiles/clanky/Laudato%20si.pdf> [zdroj PDF] [29.05.2018].

PRIDELENIE ISBN	
Pridelené ISBN	978-80-568-0120-8
Čiarový KÓD EAN	9788056801208

Sr. Dominika Alžbeta Dufferová OSU

Katedra etiky a morálnej filozofie
Filozofická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Hornopotočná 23
918 43 Trnava

alzbeta.dufferova@gmail.com
www.truni.sk